

MŰVELŐDÉSI ÉLET

TERKA

Téréz ott ült a műhelyfőnök székén, kis irodájában. Már nem is tudta, hogy mióta van itt; egy órája, kettő? Fásult, s hol kibátult az ablakon a patinás tetejű házakra, hol pedig a műhelyfőnök mellett ülő lányokra vetette tekintetét. De már nem tudta megkülönböztetni sem a háztetőket, sem a lányokat...

Utoljára akkor érezte ezt a túlteltettséget, amikor bátyja felvitte Bukarestbe és megnézték a Nemzeti Képtárat. Egy darabig gyönyörködött a képekben, szobrokban, még le is ült azok előtt, amelyek különösen megragadták. De egy idő múlva már nem kötötte le figyelmét semmi. S mire a harmadik emeletre értek, olyanira tele volt szépséggel, hogy egészen közömbösnek ment el a hírneves kinal faragványok, szőnyegek mellett...

Hirtelen, hihetetlenül élesen tűnt elő emlékezetében egy kis, cefős, barnára dühölt fatigura. Ugy érezte, hogy ez a kis szobor gunyosan elmosolyodik, talán még a nyelvét is ráöltötte...

S most újra fölészmelt. Láta, hogy nem képek, hanem eleven emberek között van. A festmények, szobrok szépsége helyett bíráló szavak özöne árasztja el. Eleinte még odafigyelt; néha dühösen köze szült, de most már annyira elfáradt, hogy semmit sem vesz magára. Nem is érti pontosan a szavak jelentőségét. Ugyis tudja az egészet kivülről. „Kiallathatatlanság, veszekedés, rossz munkás” — meg megmásmás.

Hányszor elmondották már ezt neki! Gyűlösen, meg szűkebb körben is. Amikor megtudta, hogy miért hívják a műhelyfőnök irodájába, mindjárt előtört a méreg. Dacosan felkapta a fejét, s arra gondolt, hogy megállítják csak, ha megint velem bajlódok, ha nincs jobb dolgotok, majd megmutatom én! Hogy mit szeretne megmutatni, egészen pontosan ő maga sem tudta.

Az első felszólaló az a kislány volt, akivel egy gépen dolgozott, s utána következett a váltásban. Panaszkodott, hogy mindig porosan, piszkosan kell átvennie a gépet, mert Teréz lusta, már dudálás előtt az ültőben szeretne lenni.

„A mult kedden is megkarítottam — kiáltotta közbe dühösen Teréz.

A műhelyfőnök rosszalólag csóválta meg a fejét. S Terézben mind jobban elhaltamodott az az érzés, hogy ezek itt egytől-egyig ellenségek; a műhelyfőnökötől kezdve a lányokig — mind. Szemöldökét bosszusan összeráncolta, s hosszú hajfonatával kezdett babrálni.

A szavak eleve régebbi találtak, fájtak, de annál konokabb lett. S a fájdalom és a felgyülemlett méreg most már valóságos elzúdulást okozott. Se nem hallott, se nem látott. Csupán foszlányokat értett meg a feléje patakzott mondatokból.

„...velem is összevesztett... tegnap is sejtetes volt a fonál... át kell helyezni más részlegre...”

„Áthelyezni!” — villant meg agyában. Igen, áthelyezni... Ott megint előlőrl ki kezdtem... Csak az alapvetést kapom...”

S öntudatlanul már számolta is, hogy abból mennyit ad lakásra, kintinára, mi marad meg neki.

— S vajon ott jobb lesz? — tépelődött tovább. — Ott is csak ilyenek az emberek. Ott is vannak Annák, Anghelák, meg Jucik. Igen, Juci. Most éppen ő beszél. Milyen nagy hangon. Persze ő azért haragszik rám, mert Pista velem áll szóba. Ő mind lehet a brigád vezetője, ha én szebb vagyok.

— Nocsak beszélj, akármit mondhatnak, csak nevetek rajtad — futott át Terézben a kárörvendő érzés.

A gépek egyhangú zaja megfűszerezte, tompítva jutott be ide az irodába, mégis úgy kitöltött minden zugot, mintha nem is hang, hanem finom, láthatatlanul finom gyapotpor usznék a levegőben.

Juci csengő hangja valószínűleg csikolt hasított ebben a zajban. Teréz emiatt még inkább bosszankodott. Akaratlanul is oda kellett figyelnie, mert ez a nyugodt, megfontolt, szépen csengő hang az ő fásultságán is rést ütött. Először csak egészen keskeny rést, de mint ahogy a víz is kezdetben vékony hasadékokat kezd rombolni a gátat, hogy aztán ellenállhatatlan erővel hódolópályáján tovább, Juci hangja is mindjobban utat tört a konok kislány tudatához.

— En azt javasolom, s kérem, hogy az elvárások egyezzenek bele — csengtek a szavak, s Teréz szinte rezonált, mint az azonos rezgésszáma. Hur. Már-már köze akart látni kiabálni, hogy nem kíváncsi a véleményére, de nem volt elég ereje.

— ...azt javasolom, hogy Teréz dolgozhassék a mi brigádunkban.

Teréz először azt hitte, hogy tévedett, rosszul hallotta, rosszul értette, amit társa mondott. Végignézett a többiek és azoknak arcán is megütődést, kételkedést látott. A műhelyfőnök kopaszodó fejéből várakozó, ami nála a töprengés külső jele volt.

A hirtelen beállott csendben egészen jól ki lehetett venni a fonógepek zajában a csévéket szállító kiskocsik kerekének éles csikorgását.

— Nem bánom — mondotta a műhelyfőnök — csak ti meg ne bánjátok.

Teréz csak az első szavakat hallotta. Ez a megszólítás a legérzékenyebb pontján találta. „Terka” — így csak az édesanyja szokta volt szólítani. Milyen régen nem hallotta a hangját! A nagy szárazság idején halt meg. Nem bírta a sok munkát s az éhezést.

„Terka... Terka...” — izelgette magában az oly kedves hangzó megszólítást. Még Pista is csak Terinek hívta.

Ugy érezte, hogy ezért a szóért sok mindenre képes lenne, csak hogy bebizonyítsa: nem érdemtelen a kedveségre.

Közben megérkeztek a többiek is. Odaálltak a gép mellé. Hízták a csévék az egyenletes szálú fonaltól, amely úgy kuszt rájuk, mintha védelmet keresne szilárdságukban.

Teréz ki akart tenni magáért. Szaporán járt a keze, de nagy buzgalomában nem fogta eléggé össze a szakadó szálakat. A fonál pedig könyörtelen volt: újra és újra elszakadt. Egyszerre három, négy öt orsó is megállt. Teréz, amint végig nézett az orsó soron, csupa álló csévé látott egyenesen, figyelmeztetően magasba ugrani. Olyanok voltak, mint megannyi vadú felkiáltójel.

S keze bármennyire gyorsan járt, nem tudott lépést tartani a géppel. Ugy érezte, hogy ügyetlen. Fel sem mert nézni: félt a többiek gunyos arcától, s csak bogozta, sodorta össze a szakadt fonal végeket. De mintha meg lett volna babonázva minden szál, az istennek sem akart együtt maradni. Szemét

A kamarazene a muzsika legérzékenyebb, intimitása, a legkisebb részletekig is kidolgozott ötösművésze. Mozart, Beethoven egy-egy vonósnyegye, harmonika, érzések és a kidolgozási technika oly hatalmas gazdagságot találjuk, amelyet csak más zeneszerző legkisebb szimfóniájában sem lelünk fel.

A klasszikus, a romantikus és modern zeneirodalom egyaránt gazdag remek kamaraművekben, de ezt a bőséget az utóbbi években az előadóművészek, vagy mondjuk inkább az aradi Filharmonia művészi kollektívája nem aknázták ki a rendelkezésre álló alkotások arányában. Pedig a közönség általános zenei nevelésére, művészi ízlésének fejlesztésére, a zenészek továbbképzésére nem található alkalmasabb mód, mint a kamarazene-kultúra. Sajnos a kamaramuzsika neves alkotói városunkban eléggé „mostoha-gyermekek” a közönségnek s előadónak egyaránt, pedig feltétlenül szükséges, hogy a szimfonikus zenekar tagjai ne csak tessék-lássék (nyoicszor egy évadban), hanem sokkal gyakoribban és rendszeresebben vállalják a kamarazenei művek tolmácsolását. Az előadók és a művészi kollektíva vezetői tartásuk elsősorban kötelességüknek, hogy ezt a feladatot városunk zenei életének további fejlődése érdekében vállalják és maradéktalanul teljesítsék. A kamaramuzsika minden előadó hasznára válik, mert hiszen idővel, jól tudjuk, elmélyült

előtölte a könny s már nem is látta tisztán mit csinál.

Csak arra figyelt fel, hogy hirtelen megindult a mellette halgatagon ásitó orsó. Juci állt előtte, mosolygó arcával.

— Ugye milyen rossz anyagot kaptunk? — kérdezte. — Nálam is nagyon akad a szál, de majd megmondom a magamét azoknak az előkészítőből. — S magas homlokán szigorúan egymás mellé vonta a még alig megjelent ráncokat. De egy pillanat múlva már el is tűnt mesterkélt haragja.

— Nézd csak, én így csinálom — szült oda Teréznek, aki ismét az elszakadt szálal kezdett bajlódni. Ha nem figyessz nagy csomót a két szál összekötésénél, akkor könnyebben átmegy, nem szakad. Próbáld csak meg...

S Teréz akaratlanul is utána csinálta. Nem tudott ellenállni Jucinak. Megpróbálta. Ment. Lehet, hogy így jobb. De szólni már nem volt ideje. Juci a másik gépnél hajladozott, csupán mosolya villant át. Teréz ez az ablakán beáramló reggeli napfényre emlékeztette. Nem is tudta pontosan miért, de újra jókedvre derült.

Nem is vette észre, már delután lett. Jött az új váltás. Ott-hon bekapcsolta a rádiót és tánczenére vasalni kezdett. Éppen a sötétke bluz gombjait ugrott át élenk tánc ritmusba a vasalóval, amikor tekintete újra találkozott a falon függő babával. Most nem volt már annyira csufondáros, de még mindig kalánnak látszott a mosolya. Teréz kezében egy pillanatra megállt a vasaló.

Igen — gondolta — most kedves hozzám Juci, de mi lesz, ha Pista megjön az iskolából. Akkor látszik majd meg az igazi arca.

Erre a gondolatra újabb erősebb jött. Hirtelen kihúta a vasaló szinorját, de aztán megdöntötte magát. Mérgét a korábban már érzett szégyen váltotta fel: bele is pirult, majd hirtelen körülnézett nem látta-e valakit. Most már határozottan szegyezte magát. A babára éppen nem mert ránézni, de hogy tovább vasalhasson odasompolygott ehhez a falon függő, köccel tömött festett tigrishoz. Leakasztotta és hirtelen a szekrénybe dobta.

Utána tovább vasalt, de most már valami komoly zenére. Az ütem nem volt a legmegfelelőbb, de a ruhán így is kismultak a gyűrődések.

Teltek a napok, Teréz jóformán észre sem vette, hogy gyorsabban jár a keze, kevesebbet állnak az orsók. Juci segítségével is mind ritkábban volt szükség. Legtöbbször csak hangosan átszólt: — Milyen a fonál? — s mosolygott szívből, ösztönén, ahogy csak fiatal lányok tudnak mosolyogni.

Péterfi Árpád

(Folytatása a negyedik oldalon)

Kamaraest

stilismeretet, differenciált előadásmódot, igen magas színvonalú előadásteknikai fejlődést költöztet.

Állításunk igazolására eleveztük fel a legutóbbi kamararestet.

Händel A-dur hegedű-zongora szonátáját Deutsch Magda adta elő. Kinos lámpaláza, továbbá technikai bizonytalansága, de ezt a bőséget az utóbbi években az előadóművészek, vagy mondjuk inkább az aradi Filharmonia művészi kollektívája nem aknázták ki a rendelkezésre álló alkotások arányában. Pedig a közönség általános zenei nevelésére, művészi ízlésének fejlesztésére, a zenészek továbbképzésére nem található alkalmasabb mód, mint a kamarazene-kultúra. Sajnos a kamaramuzsika neves alkotói városunkban eléggé „mostoha-gyermekek” a közönségnek s előadónak egyaránt, pedig feltétlenül szükséges, hogy a szimfonikus zenekar tagjai ne csak tessék-lássék (nyoicszor egy évadban), hanem sokkal gyakoribban és rendszeresebben vállalják a kamarazenei művek tolmácsolását. Az előadók és a művészi kollektíva vezetői tartásuk elsősorban kötelességüknek, hogy ezt a feladatot városunk zenei életének további fejlődése érdekében vállalják és maradéktalanul teljesítsék. A kamaramuzsika minden előadó hasznára válik, mert hiszen idővel, jól tudjuk, elmélyült

ga, mindvégig zavarólag hatott. Veracini é-moll szonátáját Victor Irimescu tolmácsolta a továbbibban. Sajnos, erről az előadástól sem nyilatkozhatunk kedvező hangnemből. Az idősebb korosztályhoz tartozó hegedűstől sokkal jobb produkciót vártunk.

A következőkben Cormos Simion Beethoven F-dur kűrztsonátáját adta elő. Az igen tehetetlenül szükséges, hogy a szimfonikus zenekar tagjai ne csak tessék-lássék (nyoicszor egy évadban), hanem sokkal gyakoribban és rendszeresebben vállalják a kamarazenei művek tolmácsolását. Az előadók és a művészi kollektíva vezetői tartásuk elsősorban kötelességüknek, hogy ezt a feladatot városunk zenei életének további fejlődése érdekében vállalják és maradéktalanul teljesítsék. A kamaramuzsika minden előadó hasznára válik, mert hiszen idővel, jól tudjuk, elmélyült

CONSTANTIN SABAREANU

A PÁRTNAK

Ha csak nevedet kimondhattam volna akkor, lelkem álmodok telt volna meg és fénnel. Nem hittem volna sohasem, hogy csak azért születtem én a porból, hogy hitvány porrá változzam megint. Gyermekkorom nem lett volna akkor lassu haladás, mely nehéz sötétben. Akkor csupán szemem kútjai lesték, hogy forrasaik rejtett mélyiben messzi csillagok fénye tükröződjék. Ó, hogy köszönjem Pártom azt nekem, hogy a holtak sorából kiemeltél? Mert kiszikkadtak kútjaimnak kiserü forrásai?

Ó, nézz reám! Eléd jöttem gyermekem kézenfogva, ránk csillagok fényesőt permeteznek! Ó, nézz reám! Mint szálla állók hajtásommal itten. Napsugár nélkül nem élhetünk! Az öröm, mint éltető nedv árad el bennem oly bőséggel, hogy szinte már fáj is talán. Neked köszönöm erőm s azt, hogy élek. Mert téged illet mindkettő, csak téged. Magam gyermekkorom nem ismertem én, de most nekem ajánlom gyermekem s benne s vele ki nem élt életem.

Serestély Béla, fordította

PENTEKEN LESZ A MÉR-KÖZÉS! Azért is! Értetted?

Ugy álltak egymással szemben, mint két kis mérges kakas. Társaik érdeklődve nézték őket. Nem kisebb dologról volt szó, mint arról, hogy az V. b. osztály labdarúgó csapata mikor mérkőzzék meg az V. c. együttesével.

Jancsi, az V. b. tükéshegy kapusa, mint a csapat kapitánya, mindenfeleképpen pénteken akarta lejátszani a nagy érdeklődéssel várt mérkőzést. Petti, a középcsatár, mint osztályfőnök, ellenazte ezt. Arra hírtakarta, hogy szombaton dolgozat lesz, arra mindenkinél későbbre kell.

Hát nem érde, hogy át kell néznünk az évműveket tanulj verseket, elbeszéléseket. Negy fiunk megígérték, hogy pénteken nálam átsimuljuk az anyagot. Hogyan akarsz jó dolgozatot írni, ha a dolgozat előtt játszunk?

A szünet befejezését jelező csengő vetett véget a vitatkozásnak. Pillanatok alatt mindenki a helyén ült, s pár perc múlva

Kubai kulturális küldöttség a fővárosban

A napokban kubai kulturális küldöttség érkezett országunkba. Alejo Carpentier írónak, a Kubai Köztársaság Legfelső Kulturális tanácsa tagjának vezetésével. A küldöttségben részt vesz Carlos Herera Yanes, az Oktatásiügyi Minisztérium külügyi kapcsolatokkal foglalkozó igazgatóságának vezetője és Marta Jimenez, a kubai külügyminisztérium kulturális ügyosztályának helyettes igazgatója. A küldöttség a román féllel együtt megállapítja a két ország közötti kulturális egyezmény alkalmazásának módosztatit.

A kubai kulturális küldöttség-

Válaszúton

belépett a tanárnő. Jancsi és Petti egy padban ültek, de most mintha a Csendes-óceán fekvő volna köztük, oly távol voltak egymástól.

Jancsi dühösen nézett magaelé.

Olyan nagy dolgot csinálni a dolgozatírással — füstölt a magában. — Eddig is traktum, s ezután is fogunk írni. Lejatszuk a mérkőzést, elrakjuk az V. c-t. Legalább nem „ugrának” úgy azután. Este átnezegetjük a tanulmányokat s másnap megírjuk a dolgozatot. Még, hogy Petti négy fiunk segít az előkészületben? Delásuk csak a felállítás.

MEGLEPETÉS

A szilők, nevelők ezekben a napokban igyekeznek valamilyen meglepetéssel kedveskedni a gyermekeknek. Az ajándékoskorhoz ezáltal a mozivál-

KITÉPTE FÜZETBŐL egy lapot. A lap felső részére egy kaput rajzolt, ahová betírta saját nevét. Aztán a lapon, mintha a pályán állnának a fiatal szabályszerűen elhelyezve csapatainak tagjait. Zöld színes ceruzát vett elő, s a pályának képzelt papírost kiszínezte. Kis lelkivívódás után Petti neve mellett odarajzolt egy labdát is.

Gyönyörködve nézte a rajzot. Ekkor a tanárnő az osztálylal összefoglaltó órát tartott. Nevek, versek és olvasmányok címet kerültek fel a táblára, jutottak be a füzetekbe.

Mesélő el Szima Szimakov hőstettét Balogh János! — hangzott a tanárnő felszólítása. Jancsi felugrott:

Láng István, tanár

(Folytatása a 4-ik oldalon)

Filmszínházaink jövő heti műsorából

Az aradi filmszínházak műsorán a jövő héten több szórakoztató és ugyanakkor tanulságos film szerepel.

nyesen kilátszók az új élet megteremtéséért.

Sikoly az utcán

Szomjúság

Titus Popovici regénye nyomán készült nagysikerű hazai filmalkotás népszerű történetben fordulópontot jelentő eseményt, a felszabadulás utáni évek küzdelmeit eleveníti fel. A kis, eldugott faluban lejárásdó cselekmény hiteles erővel tárja elénk azokat az idők, amikor a pártvezette munkáosztály harca lerombolta a földbirtokosok-tökecsk világát és lerakta alapját a boldogabb jövőnek. A film egyes szereplőinek játéka (Colea Răutu, Ilarion Ciobanu) és nem utolsósorban Mircea Drăgan kitűnő rendezése, hazai filmgyártásunk egyik legjobb alkotásává avatta a Szomjúság, melyet a Dózsa György moziban mutatnak be.

Kenyér és rózsza

című mutaték be a Nicolae Bălcescu filmszínházban a Moszlim legújabb alkotását. A film központi alakja egy szibériai leány, aki a polgárháború viharos éveiben, sziklatva az előttele, tekel, az egyedi helyes utat választja. Iyuskin pétérvári munkás alakján keresztül pedig megismerkedünk a Vörös Garda rettentő, önfeláldozó tagjaival, akik nemcsak fegyverrel, de a szó erejével is eredmény-

A Herbák János filmszínházban szintén új filmet mutatnak be a jövő héten. A Sikoly az utcán a gyermeknevelés kérdéseivel foglalkozik. A film értékét növeli, hogy a tulajdonos rész gyermekszereplők igen hiteles és ugyanakkor megtanítóan kedves alakításokat nyújtanak.

A bemutatásokon kívül a már korábban városunkban is játszott és különösen a kiskorúak körében sok sikert aratott „Aranycsillagos herceg” című cseh mesefilm kerül bemutatásra az Ifjúsági moziban. Előre láthatólag a szép, színes film ezáltal is nagyszámú látogatót vonz.

Theodor Aman: Neagu apó (metszet).

